

MINISTRIA E ARSIMIT DHE E SHKENCËS

BYROJA E ZHVILLIMIT TË ARSIMIT

Programi mësimor

Arsimi muzikor

Për klasën VII

Shkup, 2023

TË DHËNA THEMELORE PËR PROGRAMIN MËSIMOR

Lënda mësimore	<i>Arsimi muzikor</i>
Lloji/kategoria e lëndës mësimore	I detyrueshëm
Klasa	VII (shtatë)
Temat/fushat në programin mësimor	<ul style="list-style-type: none"> • Të dëgjuarit dhe të kuptuarit e muzikës • Shkrim - leximi muzikor dhe aktivitetet performuese
Numri i orëve	1 orë në javë / 36 orë në vit
Pajisjet dhe mjetet	<p>Klasa (kabineti) i specializuar i cili përveç mjeteve dhe veglave standarde është i pajisur edhe me:</p> <ul style="list-style-type: none"> • piano/piano elektrike ose ndonjë instrument tjetër muzikor; • instrumente ritmike për fëmijë (ritmike dhe melodike); • burime të ndryshme të mësimin nga natyra dhe mjedisi i afërt - shufra prej druri ose metali, qelqi, druri, objekte metalike me një shumëllojshmëri tingujsh në klasë; • materiale të shtypura (notat muzikore, manuale, revista, gazeta, libra, enciklopedi dhe literaturë tjetër); • printime dydimensionale - të paprojektuara (foto, fotografi, postera, ilustrime); • pajisje për riprodhimin e videoinçizimeve (pajisje CD dhe DVD, pajisje haj-faj, TV- marrës, kompjuter me qasje në internet dhe aplikacion për shkrimin e shënimeve të notave, altoparlantë cilësorë, projektor LCD, tabelë inteligjente); • audio dhe videopërskrime: CD audio dhe video me përmbajtje të përshtatshme; • materiale digjitale edukative; • tabela interaktive.
Normativi i kuadrit mësimor	<p>Mësimin në Arsimin muzikor në klasën e shtatë mund ta realizojë personi që ka mbaruar:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Studime të artit muzikor, drejtimi mësimor/teoria muzikore dhe pedagogjia, VII/1 ose VI A (sipas KMK) dhe 240 SETK;

- Studime të artit muzikor, drejtim tjetër jomësimore, VII/1 ose VI A (sipas KMK) dhe 240 SETK me përgatitje të fituar pedagogjike-psikologjike dhe metodologjike në një institucion të arsimit të lartë të akredituar.

LIDHSHMËRIA ME STANDARDET KOMBËTARE

Rezultatet e të nxënit të renditura në programin mësimor çojnë në përvetësimin e kompetencave të mëposhtme që mbulojnë nga fusha e **Shprehjes dhe Kulturës artistike** nga Standardet Kombëtare:

	<i>Nxënësi /nxënësjë di dhe mund:</i>
VIII-A.1	të demonstrojë njohuri për format e ndryshme të shprehjes artistike nga të gjitha fushat e kulturës (letërsi, muzikë, arte vizuale, arte skenike, arte dekorative, arkitekturë, dizajn);
VIII-A.2	të identifikojë manifestimet e ndryshme të kulturës popullore dhe ndikimin e tyre në zhvillimin e vlerave estetike;
VIII-A.3	për të shprehur idetë, përvojat dhe emocionet e veta duke përdorur forma artistike ose forma të tjera të shprehjes krijuese (individuale ose kolektive);
VIII-A.4	të interpretojnë idetë, përvojat dhe emocionet e shprehura në produktet artistike të krijuara nga të tjerët që i përkasin kulturave të tyre ose të tjera;
VIII-A.5	të manifestojë njohuri për kulturën e vet dhe mënyrat e ndryshme të shprehjes së saj përmes letërsisë dhe arteve vizuale, muzikës dhe vallëzimeve, ndërtesave dhe produkteve të tjera kulturore;
VIII-A.6	të identifikojë dallimet dhe ngjashmëritë ndërmjet kulturës së vet dhe kulturave të tjera në mjedisin e ngushtë e më të gjerë dhe të analizojë lidhjen dhe ndërvarësinë e tyre;
VIII-A.9	të njohë dhe shpjegojë se si kultura së cilës i përket (përfshirë traditën dhe fenë) ka ndikuar në formimin e identitetit dhe botëkuptimit të tij/saj;
VIII-A.12	të interpretojnë botën jo vetëm nga këndvështrimi i pjesëtarëve të kulturës së tyre, por edhe nga këndvështrimi i kulturave të tjera.
	<i>Nxënësi/nxënësjë kupton dhe pranon se:</i>
VIII-B.1	arti dhe format e tjera të shprehjes kulturore kontribuojnë në kuptimin dhe ndryshimin e botës;
VIII-B.3	respektimi dhe promovimi i kulturës së vet kontribuon në forcimin e identitetit dhe dinjitetit kulturor,
VIII-B.5	dallimet ndërmjet kulturave duhet të shihen si mundësi për të mësuar dhe si sfidë për mirëkuptim dhe përparim të ndërsjellë;
VIII-B.6	respektimi dhe promovimi i kulturave të tjera kontribuon në sigurimin e respektimit të kulturës së dikujt nga të tjerët.

Programi mësimor përfshin gjithashtu kompetencat përkatëse nga fushat e mëposhtme transversale të Standardeve Kombëtare:

Shkrim - leximi digjital

	<i>Nxënësi/nxënësjë din dhe/ose mundet:</i>
IV-A.1	të hulumtojë dhe krahasojë mundësitë e pajisjeve digjitale të njohura dhe të reja dhe të vlerësojë, përzgjedhë dhe përdorë në mënyrë të pavarur ato që janë më të përshtatshme për një nevojë dhe situatë specifike;
IV-A.2	të vlerësojë se kur dhe në çfarë mënyre për të zgjidhur një detyrë/problem është i nevojshëm përdorimi efektiv i TIK-ut, të përzgjedhë dhe instalojë programe që i nevojiten, të përdorë programe mbrojtëse dhe të zgjidhë probleme rutinë në funksionimin e pajisjeve dhe rrjeteve digjitale;
IV-A.3	të përdorin mënyra të ndryshme për të kufizuar dhe ruajtur dhe ndarë në mënyrë të sigurt përmbajtjen në pajisje dhe rrjete të ndryshme në mjedisin digjital;
IV-A.4	në bashkëpunim me të tjerët të analizojnë një problem, të zhvillojnë një ide dhe një plan për kërkimin dhe zgjidhjen e tij dhe të planifikojnë kur dhe për çfarë të përdorin TIK-un;
IV-A.5	të përcaktojë se çfarë informata ka nevojë për të, të gjejë, të zgjedhë dhe të shkarkojë të dhëna, informacione dhe përmbajtje digjitale dhe të vlerësojë rëndësinë e tyre në lidhje me nevojën specifike dhe besueshmërinë e burimit;
IV-A.6	të zgjedhë dhe të përdorë mjete të ndryshme për përpunimin e të dhënave, të analizojë të dhënat dhe t'i prezantojë ato në mënyra të ndryshme, duke respektuar rregullat e përdorimit;
IV-A.7	të zgjedhë dhe të përdorë mjetet e duhura të TIK-ut për të komunikuar, ndarë në mënyrë të sigurt informacionin, kontaktuar dhe bashkëpunuar me të tjerët në projekte online, në aktivitete sociale ose për nevoja personale;
IV-A.8	të përdorin përmbajtjen digjitale, rrjetet edukative dhe sociale dhe retë digjitale në mënyrë të sigurt dhe të përgjegjshme;
IV-A.9	në komunikimin me të tjerët në hapësirën digjitale multikulturore për të respektuar pjesëmarrësit e ndryshëm dhe për të ndjekur normat ligjore, kulturore dhe etike të sjelljes në hapësirën digjitale.
	<i>Nxënësi/nxënësjë kupton dhe pranon se:</i>
IV-B.1	shkrim-leximi digjital është i nevojshëm për jetën e përditshme – lehtëson mësimin, jetën dhe punën, kontribuon në zgjerimin e komunikimit, kreativitetit dhe inovacionit, ofron mundësi të ndryshme për argëtim;
IV-B.2	përdorimi i papërgjegjshëm dhe jo i duhur i TIK-ut ka pasoja dhe mund të sjellë rreziqe për individin ose shoqërinë;
IV-B.3	potencialet e TIK-ut do të rriten dhe duhet të monitorohen dhe përdoren, por gjithashtu duhet të ketë një qëndrim kritik ndaj besueshmërisë, konfidencialitetit dhe ndikimit të të dhënave dhe informatave që disponohen përmes pajisjeve digjitale;
IV-B.5	Informatat me qasje në hapësirën digjitale duhet të përdoret në mënyrë etike, sipas rregullave të përcaktuara dhe për të mirën e njerëzve;
IV-B.6	duhet të respektohen të drejtat e pronësisë intelektuale të produkteve të disponueshme në rrjetet digjitale.

Zhvillimi personal dhe social

	<i>Nxënësi/nxënësjja di dhe/ose mund të:</i>
V-A.4	të vlerësojë aftësitë dhe arritjet e veta (duke përfshirë pikat e forta dhe të dobëta) dhe në bazë të tyre të përcaktojë prioritetet që do të mundësojnë zhvillimin dhe avancimin e tij/saj;
V-A.5	të njohë emocionet tek vetja dhe tek të tjerët, të perceptojë pasojat e reagimeve të veta emocionale në situata të ndryshme dhe të përdorë strategji të përshtatshme për t'u përballur me emocionet;
V-A.6	të vendosë synime për mësimin dhe zhvillimin personal dhe të punojë në tejkalimin e sfidave që dalin në rrugën drejt realizimit të tyre;
V-A.7	të përdorë përvojat e veta për të lehtësuar mësimin e tij dhe për të përshtatur sjelljen e tij në të ardhmen;
V-A.8	të organizojë kohën e tij/saj në atë mënyrë që t'i mundësojë atij/asaj të arrijë në mënyrë efikase qëllimet e përcaktuara dhe të përmbush nevojat e veta;
V-A.9	të parashikojë pasojat e veprimeve të tij dhe të veprimeve të të tjerëve për veten dhe për të tjerët;
V-A.10	të zbatojë parimet etike kur vlerëson të drejtën dhe të gabuarën në veprimet e veta dhe të të tjerëve dhe të shfaqë tipare të virtutshme të karakterit (siç janë: ndershmëria, drejtësia, respekti, durimi, kujdesi, mirësjellja, mirënjohja, vendosmëria, guximi dhe vetëdisiplina);
V-A.11	të veprojë në mënyrë të pavarur, me vetëdije të plotë se kujt, kur dhe si mund të kërkojë ndihmë;
V-A.13	të komunikojë me tjerët dhe të prezantoj vetveten në përputhje me situatën;
V-A.14	dëgjoj në mënyrë aktive dhe përgjigjen siç duhet, duke treguar ndjeshmëri dhe mirëkuptim për të tjerët dhe duke shprehur shqetësimet dhe nevojat tuaja në mënyrë konstruktive;
V-A.15	të bashkëpunojë me të tjerët në arritjen e qëllimeve të përbashkëta, duke ndarë pikëpamjet dhe nevojat e veta me të tjerët dhe duke marrë parasysh pikëpamjet dhe nevojat e të tjerëve;
V-A.16	të njohë problemet në marrëdhëniet me të tjerët dhe t'i qaset në mënyrë konstruktive zgjidhjes së konflikteve, duke respektuar të drejtat, nevojat dhe interesat e të gjitha palëve të përfshira;
V-A.17	për të kërkuar reagime dhe mbështetje për veten, por edhe për të ofruar reagime dhe mbështetje konstruktive në dobi të të tjerëve.
	<i>Nxënësi/nxënësjja kupton dhe pranon se:</i>
V-B.2	realizimi i identitetit të vet kontribuon në forcimin e vetëbesimit dhe zhvillimit personal;
V-B.3	arrit dhe mirëqenia e dikujt varen në masën më të madhe nga përpjekja që investon dhe nga rezultatet që ai arrin;
V-B.4	çdo veprim që ai ndërmerr ka pasojat për të dhe/ose për mjedisin e tij/saj;
V-B.5	nëse problemet do të zgjidhen, pra nëse do të zgjidhen konfliktet, varet nga mënyra se si ai i qaset zgjidhjes së problemeve dhe zgjidhjes së konflikteve;
V-B.7	iniciativa, këmbëngulja, përgjegjësia janë të rëndësishme për kryerjen e detyrave, arritjen e qëllimeve dhe tejkalimin e sfidave në situatat e përditshme;

V-.8	ndërveprimi me të tjerët është i dyanshëm – ashtu si ai/ajo ka të drejtë t'u kërkojë të tjerëve të përmbushin interesat dhe nevojat e tij/saj, po ashtu ai/ajo ka përgjegjësinë t'u japë hapësirë të tjerëve për të kënaqur interesat dhe nevojat e tyre.
------	---

REZULATETET NAG MËSIMI

Tema: **DËGJIMI DHE TË KUPTUARIT E MUZIKËS**

Orët e përgjithshme: 22 orë

Rezultatet e mësimi:

Nxënësi/nxënësja do të jetë i/e aftë të:

1. identifikojë dhe dalloj kompozimet muzikore nga gjini të ndryshme (muzika klasike, muzika popullore, muzika e njohur);
2. identifikojnë dhe dallojnë vallet popullore maqedonase/shqipe me qëllime të ndryshme, vallet dhe vallëzimet nga bashkësitë e ndryshme etnike nga RMV-së, si dhe vallet dhe vallëzimet nga rajoni dhe bota;
3. dallon dhe kategorizon instrumentet muzikore frymore dhe i njeh në muzikën instrumentale që dëgjon;
4. njeh elementet e formave muzikore dhe shpjegon lidhjen e tyre me karakterin e veprave të dëguara;
5. përdor terminologjinë e përshtatshme muzikore kur analizon veprat e dëguara;
6. shpreh dhe argumenton qëndrimin e vet për veprat e dëguara të zhanreve të ndryshme bazuar në njohuritë dhe përvojat e marra.

Nxënësi do të zhvillojë:

7. kriteret e veta për vlerësimin estetik të muzikës së dëguar.

Përmbajtjet (dhe nocionet):

- **Zhanret muzikore: muzikë klasike, popullore, e popullarizuar**

(muzika klasike, muzika popullore, pop, rok, bosa e re, big band, suing dhe zhanre të tjera të muzikës së popullarizuar)

- **Instrumentet frymore**

(instrumentet frymore të drurit: flauti, pikolo, oboa, briri anglez, klarineti, bas klarineti, saksofoni, fagoti, kontrafagoti; instrumentet frymore prej lime: horna, trumbeta, tromboni, tuba; ansamble frymore dhe orkestra; instrumente frymore popullore: gajdja, surla, kavalli, fyelli, duduk, fyelli me dy gypa, drombulja)

Standardet e vlerësimit:

- Identifikon zhanrin e kompozimit muzikor të dëguar.
- Thekson tre shembuj nga muzika klasike, popullore dhe e popullarizuar.
- Krahason karakteristikat e zhanreve të ndryshme muzikore në kompozimet e dëguara.
- Shpreh dhe argumenton një përshtypje personale të kompozimeve nga zhanre të ndryshme muzikore.
- Jep shembuj të aplikimit të muzikës për qëllime të ndryshme dhe në hapësira e kushte të ndryshme.
- Identifikon sipas tingullit dhe pamjes të paktën tre instrumente frymore prej druri, tre instrumente prej lime dhe tre instrumente frymore popullore.
- Përshkruan instrumentet frymore sipas materialit të prodhimit, pamjes dhe rolit në kompozimet instrumentale.
- I kategorizon instrumentet frymore sipas zërit, pamjes, mënyrës së ekzekutimit dhe rolit në grupet instrumentale.

	<ul style="list-style-type: none"> • Njeh auditorisht të paktën pesë instrumente frymore në ansamble të ndryshme interpretuese.
<ul style="list-style-type: none"> • Tradita popullore e valleve (valle, valle burrash, valle grash, valle e përzier, vargan, lesa, valle katedrale, valle rituale, vargan burrash, vargan grash, cikël dasme) 	<ul style="list-style-type: none"> • Identifikon dhe përshkruan karakteristikat themelore të kërcimit dhe metodën e performancës. • I kategorizon vallet sipas performancës dhe qëllimit. • I thekson ngjashmëritë dhe dallimet në vallet e bashkësive etnike në vendin tonë. • Thekson karakteristikat e valleve të luajtura në vendet fqinje.
<ul style="list-style-type: none"> • Format muzikore: rondo, tema me variacione, forma e masës së përbërë (refreni, epizoda, tema, variacioni, forma ABA, marshi, menueti, valcer, mazurka) 	<ul style="list-style-type: none"> • Thekson elementet e një rondo, një temë me variacione dhe një formë komplekse trepjesëshe. • Dallon pjesët themelore dëgjimore të një rondo, një temë me variacione dhe një formë të masës së përbërë. • Krahason marshin, minuetin, valcerin dhe mazurkën sipas karakteristikave të tyre muzikore (metri, ritmi, tempi, forma, karakteri, qëllimi). • Krijon dhe shpjegon një paraqitje skematike të rondos, një temë me variacione dhe një formë të përbërë trepjesëshe me elementët e tyre në shembujt muzikorë të dëgjuar.
<ul style="list-style-type: none"> • Dëgjimi i orientuar i veprave muzikore (titulli i veprës, kompozitori, zhanri, ekipi ekzekutiv, ritmi, dinamika, karakteri i muzikës, elementet e formës muzikore) 	<ul style="list-style-type: none"> • Emërton një vepër muzikore dhe mjete shprehëse me terma të përshtatshëm muzikorë. • Njeh kompozicionin interpretues dhe elementet e formës muzikore në një vepër muzikore. • Krahason mjetet shprehëse muzikore, kompozimin interpretues dhe formën muzikore me elementët e saj në veprat muzikore. • Shpreh dhe argumenton një përshtypje personale për veprën dhe performancën muzikore.
<p>Shembuj të aktiviteteve:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nëpërmjet prezantimit dhe dëgjimit të shembujve muzikorë të kompozimeve të zhanreve të ndryshme, nxënësit identifikojnë zhanrin e kompozimit muzikor të dëgjuar, dallojnë dhe krahasojnë zhanre të ndryshme dhe numërojnë tre kompozime nga çdo zhanër muzikor. Nxënësit krijojnë një ditar dëgjimi muzikor ku shkruajnë kompozimet që dëgjojnë dhe shënime të shkurtra rreth zhanrit dhe karakteristikave të tyre; të bëjë një listë me kompozime të preferuara nga zhanre të ndryshme muzikore etj. • Mësuesi/ja nxit nxënësit të diskutojnë zbatimin e muzikës për qëllime të ndryshme në hapësira dhe kushte të ndryshme, si p.sh.: ku haset muzika në mjedisin tonë; ku mbahen zakonisht koncerte të zhanreve të ndryshme; cili është roli i muzikës në filma, shfaqje teatrale, shfaqje televizive dhe radio, reklama, tinguj, video lojëra, përmbajtje të mediave sociale, festa, festime dhe më shumë. • Nëpërmjet një prezantimi audiovizual të shembujve të ndryshëm muzikorë të muzikës instrumentale nga zhanre të ndryshme ku instrumentet frymore – frymore prej druri dhe lime shfaqen si instrumente shoqëruese dhe soliste, mësuesi/ja njeh nxënësit me këto instrumente. Nxënësit dëgjojnë me 	

vëmendje, identifikojnë dhe përshkruajnë instrumentet frymore, demonstrojnë njohuri rreth tyre dhe i kategorizojnë dhe i njohin sipas tingullit, pamjes, stilit të luajturit, zhanrit dhe rolit në përbërjet instrumentale.

- Mësuesi organizon një vizitë në orë - një takim me një ekzekutues të një prej instrumenteve muzikore për të cilat mësojnë. Nxënësit bëjnë pyetje që kanë përgatitur më parë për instrumentin dhe muzikën që ai interpreton.
- Mësuesi/ja i udhëzon nxënësit të bëjnë një prezantim për të treguar ndarjen e instrumenteve frymore në grupe dhe nëngrupe. Nxënësit mund të përdorin emrat e instrumenteve dhe grupeve si dhe fotografitë/imazhet (Teknika e rrushit, Hartat logjike dhe mjete të tjera digjitale).
- Nxënësit shkruajnë në letra emrat e të gjitha instrumenteve të mësuara. Më pas i renditin në grupe dhe nëngrupe.
- Nëpërmjet inçizimeve audio/video, mësuesi paraqet vallet popullore sipas përbërjes, karakterit dhe origjinës, vallet dhe vallet karakteristike të bashkësive të ndryshme etnike që jetojnë në RM së Veriut, si dhe vallet dhe vallet e popujve të vendeve fqinje. Nxënësit perceptojnë dhe përshkruajnë karakteristikat themelore të valleve dhe vallëzimeve, mënyrën e shfaqjes, i kategorizojnë ato sipas performancës dhe qëllimit dhe i krahasojnë ato.
- Mësuesi/ja paraqet dy shembuj video të valleve nga popujt e ndryshëm dhe i drejton nxënësit të krijojnë një Diagram të Venit për ngjashmëritë dhe dallimet midis dy shembujve (ritmi, melodia, mënyra e lojës, kostumet etj.). Aktiviteti mund të bëhet në më shumë grupe për të mbuluar më shumë shembuj. Në fund të aktivitetit nxënësit paraqesin njohuritë dhe përfundimet e tyre.
- Mësuesi/ja paraqet shembuj të elementeve të rondos (refreni, episoda), tema me variacione (tema, variacioni) dhe formë trepjesëshe e përbërë (pjesë ABA). Më pas prezanton incizime audio të rondos, tema me variacione dhe formë komplekse trepjesëshe dhe nxënësit dallojnë përmes dëgjimit pjesët bazë të rondo, temën me variacione dhe formën komplekse trepjesëshe. Nxënësit ndërtojnë në mënyrë krijuese një paraqitje skematike të një rondo, një temë me variacione dhe një formë komplekse trepjesëshe me elementët e saj në shembujt muzikorë që dëgjojnë, ku demonstrojnë të gjithë formën me pjesët e saj më të vogla. Nxënësit diskutojnë dhe krahasojnë pjesë në rondo, temë me variacione dhe formë komplekse trepjesëshe në shembujt e dhënë muzikorë, sipas madhësisë dhe dallimeve/ngjashmërive të materialit muzikor.
- Mësuesi/ja bën karta me pjesët e kompozicionit. Nxënësit dëgjojnë përbërjen dhe renditin kartat sipas rendit të duhur.
- Mësuesi/ja nxit nxënësit të rendisin karakteristikat e marshit, menuetit, valcerit dhe mazurkës nëpërmjet paraqitjes së shembujve përkatës. Nxënësit diskutojnë metrin, ritmin, formën, karakterin, qëllimin e shembujve që dëgjojnë.
- Nxënësit dëgjojnë disa herë kompozimin, të përqendruar dhe të vëmendshëm, nga fillimi në fund. Nëpërmjet formave dhe metodave të ndryshme të punës, me çdo ridëgjim, nxënësit njohin mjete të ndryshme shprehëse muzikore dhe i emërtojnë me shprehje profesionale, shprehin titullin dhe kompozitorin, njohin kompozimin interpretues dhe formën muzikore me elementët e saj në veprën muzikore, krahasojnë mjetet shprehëse muzikore, kompozimin interpretues dhe formën muzikore me elementet e saj.
 - Mësuesi/ja përgatit një fletë mësimore (Tabela e nocioneve) në të cilën renditen të gjitha segmentet që duhet t'u kushtojnë vëmendje nxënësve gjatë dëgjimit të kompozimit. Nxënësit plotësojnë tabelën duke dëgjuar disa herë përbërjen.

Udhëzimet e mësimdhënësit:

- Rekomandohet që nëpërmjet aktiviteteve jashtëmësimore të vizitohen koncerte të muzikës klasike dhe popullore që lidhen me përmbajtjen e mësuar dhe më pas të diskutohen përshtypjet, përvojat dhe njohuritë e fituara në klasë.
- Mësimi i formave muzikore nuk është qëllim, por mjet për dëgjim dhe kuptim efektiv të muzikës. Prandaj është e nevojshme të dëgjohet dhe të njihet i gjithë kompozicioni, dhe në të njëjtën kohë të perceptohen pjesët themelore të formës. Gjatë dëgjimit të kompozimit, nxënësi ndjek modelin e formularit, të bërë më parë nga mësuesi (në tabelë, në hamer ose në formë digjitale).

Tema: **SHKRIM-LEXIMI MUZIKOR DHE AKTIVITETET E EKZEKUTUARA (SHFAQURA)**

Orët e përgjithshme: 14 orë

Rezultatet e mësimit:

Nxënësi do të jetë në gjendje:

1. të dallojë vizualisht dhe me dëgjim shkallën a-moll – lloji harmonik dhe melodik, të shpjegojë elementet e tyre dhe t'i përdorë duke kënduar këngë /luajtur dhe ushtrime të thjeshta njëzëri dhe dyzëri dhe kanonet dyzëri duke përdorur shënimin notal;
2. të emërtojë dhe të njohë vizualisht intervalet në notimin muzikor;
3. të njohë figurat ritmike karakteristike dëgjimore në shembujt muzikorë;
4. këndojë/ekzekutojë këngë njëzëri dhe dyzëri të ndryshme për nga gjinia, karakteri dhe përmbajtja dhe kanonet e thjeshta dyzëri me zbatimin e saktë të elementeve të teknikës vokale/instrumentale dhe ndjekin shenjat e dirigjimit të mësuesit;
5. të shprehet në mënyrë krijuese nëpërmjet muzikës dhe nëpërmjet lidhjes së muzikës me format e tjera të shprehjes artistike.
6. përdor aplikacione për të shkruar nota duke përdorur elementet e shkrim-leximit muzikor.

Përmbajtjet (dhe nocionet):

Standardet e vlerësimit:

• **Shkallët dhe intervalet**

(tonet d2 dhe e2;a-moll shkalla – lloji harmonik, a-moll shkalla – lloji melodik, ngitje/diez, ulje/bekar; intervalet: prima, sekonda, terca, kuarta, quinta, seksta, septima, oktava)

- Njeh dhe shkruan d2 dhe e2 në pentagram, ngitja diez dhe ulja bekar.
- Numëron intervalet e renditura sipas madhësisë.
- Shkruan dhe krahason shkallën a-moll (lloji harmonik dhe melodik) dhe elementet e saj.
- Analizon intervalet në ushtrimin melodik të regjistruar dhe i ndërton nga një ton i dhënë.

• **Notat dhe pauzat**

(nota dhe pauza gjashtëmbëdhjetëshe, ritmi pikëzuar si tetëshe me pikën gjashtëmbëdhjetë)

- Dallon me dëgjim ritmin e pikëzuar (tetëshja me pikën - gjashtëmbëdhjetë).
- I dallon me tekstin notal të gjitha vlerat e mësuara të notave.
- Interpreton parlato me taktimin e ushtrimeve ritmike me të gjithë vlerat e mësuara notale.
- Formon ushtrime ritmike me të gjitha vlerat e mësuara notale.

• **Këndim (diapazoni a – d2) dhe ekzekutimi i instrumenteve muzikore për fëmijë**

(interpretimi muzikor në grup dhe kolektiv, shenjat e dirigjencës, dëgjimi ndërmjet veti, intonacioni dhe ritmi, diksioni dhe artikulimi i tekstit)

- Merr pjesë në shfaqjen grupore dhe kolektive me dëgjim, me diktim dhe artikulum të saktë të teknikës së tekstit/shfaqjes.
- Këndon/interpretin me dëgjim shembuj monofonikë dhe bifonikë në mënyrë të pavarur/në grup duke përdorur mjete shprehëse muzikore.

	<ul style="list-style-type: none"> • Këndon/interpreton me dëgjim shembuj njëzërësh dhe dyzërësh duke përdorur mjete shprehëse muzikore, me intonacion dhe ritëm të saktë, sipas sinjaleve të dirigjentit. • Këndon/ekzekuton shembuj të thjeshtë me shkrime muzikore duke përdorur mjete shprehëse muzikore, me intonacion dhe ritëm të saktë, sipas sinjaleve të dirigjentit.
<ul style="list-style-type: none"> • Të shprehurit muzikor kreativ (krijimi, vallëzimi, tregimet për muzikën, impresionet muzikore, lojërat muzikore, dramatizimi) 	<ul style="list-style-type: none"> • Merr pjesë në aktivitete të përbashkëta krijuese muzikore. • Parafrazon disa modele muzikore në shprehjen e tij krijuese. • Zbaton njohuritë dhe aftësitë e fituara në shprehjen krijuese muzikore individuale. • Krijon shembuj të shprehjes krijuese që lidhin muzikën me forma të tjera të shprehjes artistike.
<ul style="list-style-type: none"> • Aplikacionet e të shkruarit e notave (zbatimi i nocioneve shkencore në aplikimin e të shkruarit e notave) 	<ul style="list-style-type: none"> • Njeh notat për zërin dhe kohëzgjatjen, ritmin dhe dinamikën në aplikacionin e shkruarjes së notave. • Shpjegon konceptet e mësuara në aplikacionin e shkruarjes së notave. • Zbaton aplikacionin e shkrimit të notave duke futur tekstin notal me shënimin e duhur. • Krijon fraza të shkurtra muzikore në aplikacionin e të shkruarit të notave.

Shembujt e aktiviteteve:

- Nëpërmjet shembujve të ndryshëm muzikorë, vizualisht dhe përmes dëgjimit, nxënësit njihen me shkallën a-moll – lloji harmonik dhe melodik, me elementet e tyre, ndryshimet dhe ngjashmëritë ndërmjet tyre dhe i përdorin duke kënduar/ekzekutuar këngë me njëzëri dhe dyzëra dhe ushtrime dhe kanone dyzëre duke përdorur shënimin notal. Nxënësit shkruajnë shkallën a-moll (lloji harmonik dhe melodik) dhe elementet e saj.
 - Mësimdhënësi i njofton nxënësit me tonet d2 dhe e2 dhe me ngritjen/diez dhe uljen/bekar, ndërsa nxënësit i dallojnë në pentagram. Mësimdhënësi i udhëzon nxënësit që t'i njohin në shembujt e notave tonet d2 dhe e2 dhe pjesa tjetër e toneve të mësuara, me ngitje dhe me ulje.
 - Nxiten nxënësit të krijojnë ushtrime të thjeshta melodike duke përdorur tonet e mësuara dhe t'i kryejnë ato në mënyrë të pavarur dhe në grup.
 - Mësuesi/ja shkruan tre herë shkallën a - mol (formë natyrale) dhe i udhëzon nxënësit të ndërtojnë së bashku të tre llojet e shkallës mol (forma natyrale, harmonike dhe melodike), duke vënë re fillimisht elementët e përbashkëta (të njëjtin ton në fillim dhe mbarim, tetrakordi i poshtëm i barabartë dhe gjysmëshkalla brenda tij), dhe më pas dallimet (tetrakordi i sipërm, grada e larta, gjysmëshkallë të ndryshme).
- Nxënësit njohin nocionin interval dhe intervalet: prima, sekunda, terca, kuarta, kuinta, seksta, septima, oktava. Nxënësit rendisin intervalet dhe i renditin ato sipas madhësisë, njohin vizualisht intervalet në një ushtrim melodik të regjistruar dhe ndërtojnë intervale nga një ton i caktuar.
- Mësuesi/ja përgatit fletë mësimore dhe drejton nxënësit që duhet të renditin intervalet sipas rendit/madhësisë, të ndërtojnë intervale nga një ton i dhënë dhe të njohin intervalet në një tekst muzikor. Gjithashtu, mësuesi mund të përgatisë ose të tregojë përmbajtje digjitale për intervale.
- Nëpërmjet teknikave të ndryshme nxënësit njohin notat sipas gjatësisë dhe zgjatjes (një e katërta me pikë, gjysmë nota me pikë, nota e gjashtëmbëdhjetë dhe pushim, ritmi me pika – nota tetëshe me pikë- gjashtëmbëdhjetëshe). Nëpërmjet ushtrimeve të ndryshme, nxënësit njohin në një tekst muzikor një çerek me pika, gjysmë me pika, notën e gjashtëmbëdhjetë dhe pushim, ritmin me pika (tetë-gjashtëmbëdhjetë me pika), kryejnë parlato me beat ushtrime ritmike me çerekun me pika, gjysmën me pika, notën e gjashtëmbëdhjetë dhe pushojnë. njohin përmes dëgjimit ritmin me

pika (pika tetë-gjashtëmbëdhjetë), krijoni ushtrime ritmike me çerekun me pika, gjysmën me pika, notën një e gjashtëmbëdhjetë dhe pushimin, ritmin me pika (tetë-gjashtëmbëdhjetë me pika).

- Mësuesi/ja inkurajon nxënësit të njohin vlerat ritmike të mësuara (një e katërta me pikë, gjysma me pikë, nota e gjashtëmbëdhjetë dhe pushim, ritmi me pika - tetëshe me pikë-gjashtëmbëdhjetë) në një tekst muzikor, të interpretojnë parlatin dhe t'i njohin ato me dëgjim në shembujt muzikorë.
- Mësimdhënësi paraqet shembuj muzikorë (këngë popullore, këngë për fëmijë, këngë popullore, këngë artistike, kanoni, këngë/ushtrim dyzërësh, ushtrim melodik) me diapazonin e duhur të zërit a – d2, nxënësit këndojnë me ushtrime teknike përkatëse dhe më pas nxënësit marrin pjesë në një shfaqje të përbashkët përmes dëgjimit, interpretojnë me dëgjim këngë dhe ushtrime njëzëri, kanone të thjeshta dyzërëshe dhe këngë/ushtrime dyzëri në mënyrë të pavarur/në grup, këndojnë/ekzekutojnë me dëgjim këngë dhe ushtrime njëzëri, kanone të thjeshta dyzëri dhe këngë/ushtrime dyzëri me qëndrimin e duhur të këndimit/mënyrën e duhur të ekzekutimit dhe aplikimit të mjeteve shprehëse muzikore.
 - Mësuesi i udhëzon nxënësit të lexojnë dhe të interpretojnë sipas shënimit të notave: komentimi i shënimit të notave, leximi parlatore, ekzekutimi sipas shkrimit të notave me solmizim, këndimi me tekstin, zbatimi i teknikës së saktë vokale/instrumentale dhe mjeteve shprehëse muzikore. Nxënësit kryejnë ushtrime ritmike dhe këndojnë/ekzekutojnë këngë dhe ushtrime në diapazonin a – d2 duke përdorur shënimin.
- Njëpërmjet teknikave, formave dhe metodave të ndryshme të punës, nxënësit marrin pjesë në veprimtari të përbashkëta muzikore krijuese, parafrzojnë modele të caktuara muzikore në shprehjen e tyre krijuese, zbatojnë njohuritë e marra në shprehjen e tyre krijuese muzikore, ofrojnë ide për shfaqje që lidhin muzikën me mënyra të tjera të shprehjes krijuese.
 - Mësuesi/ja harton një veprimtari “Në frymën e një minueje” në të cilën do të integrojë disa përmbajtje të mësuara: paraqet një shembull muzikor të një minuteje, tregon për kompozimin, nga cilat instrumente kryhet, forma dhe ritmi me pika perceptohen së bashku. Më pas vallëzohet sipas rregullave themelore, duke i kushtuar vëmendje ritmit, ritmit me pika dhe lëvizjeve të ndryshme në pjesën A, B dhe përsëri A. Një metodë e ngjashme mund të përdoret për marsh, vals, mazurka dhe vallëzime të tjera.
 - Mësuesi/ja nxit nxënësit të kryejnë aktivitete ekzekutuese, së bashku, në grup dhe në mënyrë të pavarur. Nxënësit marrin pjesë në interpretimin e këngëve me dëgjim, shkrimin e notave, duke luajtur IMF dhe zbatojnë elementet e teknikës vokale/mënyrën e saktë të luajturit duke zbatuar përmbajtjen dhe konceptet e mësuara. Vëmendje e veçantë i kushtohet intonacionit gjatë këndimit, duke përdorur metoda dhe ushtrime të ndryshme për këtë qëllim. Nxënësit udhëzohen të këndojnë saktë në ushtrime të thjeshta dyzërëshe.
 - Mësuesi/ja inkurajon nxënësit të përgatisin aktivitete performuese në grup (këndim, lojë dhe vallëzim) dhe me vlerësim të ndërsjellë të zgjedhin performancën më të mirë. Për më tepër, aktiviteti mund të vazhdojë në paralele të ndryshme. Këto shfaqje mund të jenë gjithashtu tematike me zhanre të ndryshme muzikore.
 - Përmes dëgjimit, këngës dhe lëvizjes nxënësit njihen me karakteristikat e valleve popullore maqedonase, vallet e bashkësive të ndryshme etnike nga Republika e Maqedonisë, si dhe vallet e vendeve fqinje.
 - Mësuesi/ja i drejton nxënësit të krijojnë një koreografi në të cilën do të tregojnë formën muzikore të kompozimit me lëvizje (p.sh. rondo: refreni me të njëjtën lëvizje në çdo paraqitje dhe episodet me lëvizje të ndryshme).
 - Nxiten nxënësit të krijojnë një drametizim të kompozimit që dëgjuan, me të cilin do të tregojnë karakterin e tij (krijoni tekst, kostume, pantomimë, lëvizje).
 - Nxënësit inkurajohen të gjejnë muzikë nga zhanre të ndryshme si mbështetje muzikore për tekste të ndryshme letrare të përshtatshme me karakterin e personazheve, stilit, gjuhës dhe veçorive të tjera të tekstit.

- Drejtohen nxënësit të krijojnë një video që do të tregojë në mënyrë krijuese formën dhe karakterin e kompozimit. Videoja mund të bëhet nga vizatime, ilustrime dhe foto të krijuara më parë, dhe kompozimi do të përdoret si sfond muzikor.
- Nxënësit, në rolin e gazetarëve të muzikës, nxiten të krijojnë një reportazh gazetaresk në të cilin do të mbulojnë të gjitha përmbajtjet e mësuara të përfaqësuara në kompozimin e dëgjuar dhe për tema e përmbajtje të tjera sipas zgjedhjes së tyre, duke shprehur përvojat dhe qëndrimin e tyre personal.
- Mësimdhënësi i udhëzon nxënësit se si të përdorin aplikacionet për të shkruar shënime në pajisje digjitale (së bashku – smart tabela inteligjente ose individualisht - tabletë, pajisje celulare). Duke pasur parasysh se në aplikacionet mund të shënohen të gjithë nocionet e mësuara (tonet, ritmi, kohëzgjatja, shenjat e ritmit. Mësuesi mund të përdorë programe sipas dëshirës së tij, sipas moshës së nxënësve.

Udhëzime për mësimdhënësin:

- *Mësimi i shkallëve, e veçanërisht i intervaleve, nuk është qëllim në vetvete dhe duhet të bëhet në lidhje të ngushtë me shembujt e dëgjuar, duke shoqëruar tema nga melodi të njohura, si dhe kur këndohet dhe ekzekutohet sipas tekstit të notave me një shpjegim të mëparshëm.*
- *Përmbajtja mësimore Këndimi dhe ekzekutimi në veglat muzikore për fëmijë lë një mundësi për të formuar një kor dhe orkestër, si dhe ansamble të tjera interpretuese, në nivelin e paraleles, klasës, shkollës.*
- *Veprimtaritë krijuese të nxënësve duhet të bazohen në afinitetet dhe karakteristikat individuale të nxënësve dhe të mësuesit dhe t'u përshtaten kushteve ekzistuese të punës në shkollë.*

PËRFSHIRJA, BARAZI/NDJESHMËRIA GJINORE, NDËRKULTURALITETI DHE INTEGRIMI NDËRLËNDOR

Mësimdhënësi siguron gjithëpërfshirje duke i përfshirë të gjithë nxënësit në të gjitha aktivitetet gjatë orës së mësimin. Në të njëjtën kohë, ai i mundëson çdo fëmijë të angazhohet në mënyrë konjitive dhe emocionale përmes përdorimit të qasjeve të përshtatshme metodike (individualizimi, diferencimi, puna në grup, mbështetja e shokëve të klasës). Kur punon me nxënës me aftësi të kufizuara, ai zbaton një plan edukativ individual (me rezultate të personalizuar të të nxënësve dhe standarde vlerësimi) dhe sa herë që është e mundur përdor mbështetje shtesë nga njerëz të tjerë (asistentë personalë dhe arsimorë, ndërmjetës edukativë, mësues vullnetarë dhe profesionistë nga shkollat me qendër burimore.). Ai monitoron rregullisht të gjithë nxënësit, veçanërisht ata nga grupet vulnerabil, në mënyrë që të mund të identifikojë menjëherë vështirësitë në të mësuar, t'i inkurajojë dhe t'i mbështesë ata në arritjen e rezultateve të të nxënësve.

Gjatë realizimit të aktiviteteve mësuesi i trajton në mënyrë të barabartë si djemtë ashtu edhe vajzat, duke u kujdesur që të mos u caktojë role të stereotipizuara gjinore. Gjatë formimit të grupeve të punës, ai përpiqet të sigurojë një ekuilibër në aspektin gjinor. Kur zgjedh materiale shtesë mësimore, ai përdor ilustrime dhe shembuj që janë të ndjeshëm gjinor dhe etnik/kulturor dhe inkurajojnë barazinë gjinore, domethënë promovojnë ndërkulturalizmin.

Kur është e mundur, mësuesi përdor integrimin e temave/përmbajtjes/koncepteve në planifikimin dhe zbatimin e mësimit. Integrimi u mundëson studentëve të përfshijnë këndvështrimet e lëndëve të tjera në atë që studiojnë në këtë lëndë dhe të lidhin njohuritë nga fusha të ndryshme në një tërësi.

VLERËSIMI I ARRITJEVE TË NXËNËSVE

Për t'i mundësuar nxënësve arritjen e standardeve të pritura të vlerësimit, mësuesi monitoron vazhdimisht aktivitetet e nxënësve gjatë mësimit dhe mësimit dhe mbledh informacion për përparimin e secilit nxënës. Për pjesëmarrjen në aktivitete, nxënësit marrin informata kthyesë që tregojnë nivelin e suksesit në realizimin e aktivitetit/detyrës dhe japin drejtime për përmirësim (vlerësim formues). Për këtë qëllim mësuesi monitoron dhe vlerëson:

- përgjigje me gojë për pyetjet e bëra nga mësuesi,
- pjesëmarrja dhe suksesi në kryerjen e aktiviteteve performuese (zbatimi i saktë i teknikës së interpretimit dhe njohurive të shkrim-leximit muzikor gjatë bërjes së muzikës në grup dhe kolektiv);
- pjesëmarrje dhe sukses në aktivitetet për të kuptuar muzikën e dëgjuar dhe për shprehje muzikore krijuese;
- përpunimet (ilustrimet, prezantimet, pamjet skematike, projektet, etj.),
- përgjigjet e kuizeve (teste të shkurtra) që janë pjesë e mësimit.

Vlerësimi përmbledhës kryhet nëpërmjet teknikave të ndryshme të vlerësimit formues dhe përmbledhës. Çdo tremujor, gjysmë viti dhe në fund të vitit shkollor nxënësi merr një notë përmbledhëse numerike.

Fillimi i zbatimit të programit mësimor	Viti shkollor 2025/2026
Institucioni/bartës i programit	Byroja e Zhvillimit të Arsimit
Në bazë të nenit 30, paragrafit 3 të Ligjit për Arsimin Fillor (“Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë së Veriut” nr. 161/19 dhe 229/20, ministri i Arsimit dhe Shkencës miratoi programin mësimor për lëndën <i>Arsimi muzikor</i> për klasën VII.	<p>nr.12-12122/19 8.11.2023</p> <p>Ministër i Arsimit dhe Shkencës, Doc. dr. Jeton Shaqiri, d.v.</p> <hr/>